

Håndbok for tillitsvalgte i fylkes-FFO

Nærbilde av flere personer som stabler hendene oppå hverandre. Foto.

Velkommen som tillitsvalgt i fylkes-FFO

Fylkes-FFO er en viktig samfunnsaktør og har en definert rolle i arbeidet med å iverksette FFOs politikk.

Denne håndboka er ment som et verktøy og et oppslagsverk og et supplement til formelle dokumenter i FFO.

Håndbok for tillitsvalgte i fylkes-FFO løfter fram det viktigste i fylkes-FFOs arbeid og ansvar; rammene for arbeidet og måten å jobbe på. Den vektlegger hvordan vi må jobbe for å være ett FFO; hvordan vi jobber sammen og hvordan vi synliggjør den røde tråden i arbeidet vårt.

Håndboka er tilgjengelig på nett og inneholder nødvendige lenker til ulike styringsdokumenter og andre nyttige notater. Den kan også gi et godt overblikk uten lenker, og kan derfor skrives ut og leses i papirform.

Innhold

1.	FFO - en viktig samfunnsaktør	7
	Stolt historie	7
	FFOs oppdrag	7
	Strategisk plan 2018-2023 – den røde tråden	8
	FFOs program - interessepolitikken	9
	Brukermedvirkning	10
	Rettighetssenteret	10
	Strategi for kommunesatsing i FFO	11
2.	FFO som paraplyorganisasjon	13
	Beslutningsprosessene	13
	Bredt samarbeid i praksis	14
3.	Fylkes-FFO	16
	Fylkes-FFOs hovedansvarsområde	16
	Gjennomgående medlemskap	
	– alle er medlemmer på alle nivå	16
	FFOs kontingent	17
	Medlemskap og geografisk nedslagsfelt	18
	Fylkesstyrets ansvar	18
	Personvern	19
	Ansvarsdelingen i styret	19

4.	Den/de ansatte i fylket	23
	Nasjonal ansettelse i FFO	23
	Samarbeidet mellom styret og den/de ansatte	24
5.	Samarbeid og kultur	25
	Kulturer som skal forenes	25
	Å fremme samarbeid	25
	Etiske retningslinjer i FFO	25
	En inkluderende paraply – hvordan får vi det til?	26
6.	Planarbeid i FFO	28
	Konkretisert arbeidsprogram	28
	Møte- og tiltaksplan	28
7.	Økonomiarbeidet	31
	Fylkes-FFO som egne juridiske enheter	
	med ansvar for egen økonomi	31
	Økonomistyring generelt og	
	FFOs regnskapsinstruks	31
	Omdømme og fornuftig pengebruk	32
	Inntektskilder for fylkes-FFO	33
8.	Andre nyttige verktøy	33

Oppslått fargerik paraply. Foto.

1. FFO - en viktig samfunnsaktør

Stolt historie

FFO så dagens lys i 1950 og markerte i 2020 70 år som talerør for personer med funksjonshemmede og kroniske sykdommer. Fem organisasjoner stod bak etableringen av FFO, og benevnningen var fra starten «Landsnemda av de delvis arbeidsføres organisasjoner».

I 2022 representerer FFO 87 landsdekkende organisasjoner med til sammen 350000 medlemskap. Mer om historia her: <https://ffo.no/ffo-fyller-70-ar/pa-sporet-av-ffo-og-en-ny-tid/>

I 1976 ble det første fylkeslaget i FFO etablert og i 1982 var det etablert samarbeidsorgan i alle fylker.

FFOs stolte historie viser at funksjonshemmedes levekår og rettigheter har preget hele FFOs levetid. FFO er den største paraplyorganisasjonen som representerer personer med funksjonshemming og kroniske sykdommer.

Vi samarbeider godt med SAFO (Samarbeidsorganet for funksjonshemmedes organisasjoner), Unge funksjonshemmede og andre organisasjoner på feltet.

FFOs oppdrag

Vedtektene beskriver FFOs mål og virksomhetside:

FFOs overordnede mål er samfunnsmessig likestilling og deltakelse for mennesker med funksjonshemming og kronisk sykdom og deres pårørende.

FFO motarbeider alle former for diskriminering av mennesker med funksjonshemming og krever anerkjennelse av alle menneskers likeverd, lik rett og like muligheter.

Likestilling og deltakelse innebærer at funksjonshemmedes organisasjoner gis medbestemmelse og anerkjennelse som funksjonshemmedes representanter.

FFO skal gjennom sin virksomhet skape samarbeid, særlig i politiske saker, mellom funksjonshemmedes organisasjoner i samfunnet både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. FFO skal bidra til å bygge kompetanse gjennom opplæring, utveksling av informasjon og debatt medlemsorganisasjonene imellom.

FFOs vedtekter er et av de viktigste verktøy tillitvalgte har.

Du finner vedtektene på denne lenken.

Strategisk plan 2018-2023 – den røde tråden

FFO har en strategisk plan som beskriver hva FFO skal gjøre for å oppnå målene. Der er den røde tråden vært løftet fram som en viktig premis for å lykkes. Vi ønsker at vi skal være ett samlet FFO og være gjenkjennelig. Det betyr at vi må snakke godt sammen, møtes og dele erfaringer. Den røde tråden kommer ikke av seg selv, vi må jobbe kontinuerlig for at denne skal være tydelig i vårt samarbeid.

FFO strategiske plan er besluttet av FFOs høyeste organ, kongressen. Strategien gjelder for FFO på alle nivå. Strategien omtaler seks områder FFO skal jobbe spesielt med:

Politikkutforming og politisk påvirkning

Politisk påvirkning er noe av det absolutt viktigste vi driver med, og som også var bakgrunnen for at FFO ble etablert. Mange av de viktigste politiske beslutningene skjer lokalt.

Brukermedvirkning

Brukermedvirkning er også et viktig felt der etterspørselen øker. Det er lokalt denne etterspørselen er størst. Det gjelder helseforetak, NAV, kommunale råd for mennesker med funksjonsnedsettelse, Statped m.fl. For å sikre gode tjenester for personer med funksjonshemming og kronisk sykdommer trenger vi kompetente brukermedvirkere på alle disse aktuelle arenaene.

Møteplasser – arenaer for samhandling

For å skape arenaer og nettverk for utvikling av politikk og politisk kompetanse trenger vi møteplasser og arenaer for samhandling. Utviling av politikk skjer ikke i et vakuum.

Nettverk på tvers av organisasjonene vil være nyttig for både interessepolitisk samarbeid og organisasjonsutvikling

Organisasjon, styring og ledelse

Når FFO skal framstå som én samlet og samstemt organisasjon med godt omdømme i alle ledd stiller det store krav til både organisasjon, styring og ledelse.

Kommunikasjon og medier

FFO skal være en synlig merkevare for den politiske kraften og det fellesskapet som ligger i år representere alle organisasjonene. Kommunikasjon og medier får betydning som satsningsområde, blant annet fordi deler av kommunikasjonsarbeidet går hånd i hånd med politisk påvirkning.

Kunnskap og service

FFO skal samle, utvikle og levere kunnskap og kompetanse som medlemsorganisasjonene etterspør på det interessepolitiske og juridiske feltet innenfor arbeidsområdene nedfelt i FFOs program. Kunnskap og service går hånd i hånd.

Les den vedtatte strategien her.

FFOs program - interessepolitikken

Kongressen utdyper FFOs politikk, og dette framkommer i FFOs program. Programmet beskriver FFOs verdigrunnlag, hva likestilling innebærer for FFOs målgrupper og at en av de største utfordringene i Norge er å ha rett, men ikke å få rettigheten sin i praksis. Medvirkning understrekes; Beslutninger om oss, skal ikke tas uten oss. Og gode rammebetingelser for organisasjonene vektlegges.

Funksjonshemmede og kronisk syke lever sine liv som andre – i en helhet, ikke sektorvis. FFOs program går inn på viktige saksområder generelt, som universell utforming og et rettferdig helsevesen, men også i de ulike livsfaser: Barndom og livet i familien, ungdom og unge voksne, voksenlivet – arbeid, inntekt, bolig og et selvstendig liv, samt alderdom og de nye overleverne.

Programmet er et viktig verktøy for tillitsvalgte, se [denne lenken](#). FFO har også utarbeidet **interessepolitiske notater** som utdyper og konkretiserer ulike temaområder.

På FFOs hjemmesider under «**For tillitsvalgte**» er det videoer med innlegg om FFOs interessepolitikk, både generelt og på enkelttemaer.

Ordbruken er viktig når vi omtaler hverandre. FFO har laget et eget notat som beskriver hvordan vi bruker ulike begreper, som definisjonen av funksjonshemming og begreper som er vanlig på vårt felt. Notatet **Definisjon av funksjonshemming og begrepsbruk** finner du på [denne lenken](#).

Brukermedvirkning

Brukermedvirkning vil si at de som berøres av en beslutning, eller er brukere av tjenester, får innflytelse på beslutningsprosesser og utforming av tjenestetilbud.

FFO er den organisasjonen som har desidert flest oppnevnte brukerrepresentanter i de ulike organene som omfattes av ordningen med brukerrepresentasjon i forvaltningen.

Arbeidet med brukermedvirkning innebærer rekruttering av representanter, foreslå kandidater til ulike verv, gi opplæring og ha dialog med representantene underveis, og er et omfattende arbeid i fylkene.

Når vi beskriver brukermedvirkning i FFO-sammenheng handler dette om påvirkning på systemnivå. Det er der vi som paraplyorganisasjon har vår viktige oppgave. Medvirkning på systemnivå er rettet mot de som planlegger tiltakene og tjenester og har myndighet til å beslutte. Representanter av brukere bidrar inn på systemnivå for å ivareta interessene for en større gruppe mennesker.

Andre nivåer for brukermedvirkning er:

Medvirkning på individuelt nivå. Dette betyr å skulle påvirke forhold som gjelder egne behov.

Medvirkning på tjenestenivå. Dette innebærer et samarbeid mellom representanter for brukere av en tjeneste og den instansen som yter tjenesten.

Du kan finne mye informasjon om FFOs arbeid med brukermedvirkning på denne lenken.

Rettighetssenteret

FFOs rettighetssenter er et rådgivnings- og kompetansesenter i rettighetsspørsmål som gjelder personer med funksjonshemming og kronisk sykdom. Spørsmålene kan gjelde både velferdsrettigheter og diskriminering.

Som tillitsvalgt kan det være nyttig å kunne henvise personer som har spørsmål om rettigheter og trenger bistand i kontakten med det offentlige.

Du finner opplysningene du trenger om rettighetssenteret på denne lenken.

Portrett av smilende dame. Foto.

Strategi for kommunesatsing i FFO

Som en oppfølging av FFOs strategiske plan ble en egen kommunesatsing behandlet på FFOs kongress 2021. I kommunen blir beslutninger fattet som får direkte konsekvenser for våre liv. Derfor er medvirkning og interessepolitisk arbeid i hver kommune viktig for å oppnå FFOs mål.

Det ble vedtatt en egen strategi for kommunesatsing i FFO gjeldende for perioden 2022 – 2027.

Denne innebærer å styrke FFO-arbeidet i kommunene. For å oppnå dette ble det satt opp fem delmål: Gode kommunale råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne, et synlig og tydelig FFO for medlemsorganisasjonene lokalt og for kommunenivået, Sterke kommune-FFOer der det er organisasjonsmessig grunnlag, godt FFO-samarbeid der det ikke er grunnlag for kommune-FFO, samt arbeid for å skaffe ressurser til godt FFO-samarbeid i kommunene.

Kommunestrategien finner dere her

Gruppe av mennesker med fokus på smilende mann. Foto.

2. FFO som paraplyorganisasjon

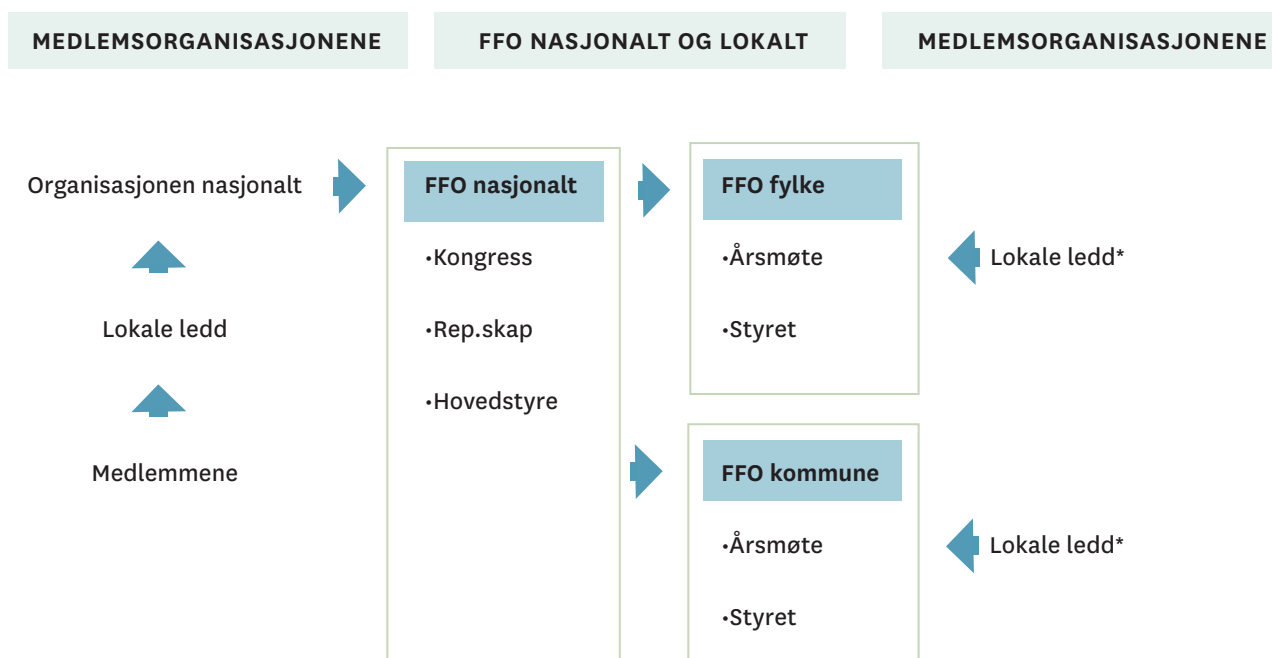
Å ha med seg organisasjonskompetanse inn i FFO er både viktig og nyttig. Det er nyttig å tenke over hvilken rolle medlemsorganisasjonene har og hvilken rolle FFO om paraplyorganisasjon har. I en medlemsorganisasjon handler det om å representere medlemmene. Som representant for en paraplyorganisasjon skal bredden ivaretas.

En paraplyorganisasjons styrke er at vi representerer mange med én felles stemme. I nyere undersøkelser om de faktiske maktforhold i det norske samfunnet synlig gjøres det at det er en trend at myndighetene i økende grad snakker med og ber om innspill fra paraplyorganisasjoner. Denne posisjonen er det viktig at vi forvalter godt.

Beslutningsprosessene

Gjennom beslutningsprosessene kan vi se en tydelig formell forskjell mellom en paraplyorganisasjon og en medlemsorganisasjon. Demokratiet utøves forskjellig.

Illustrasjonen under viser det formelle kartet i FFO gjennom beslutningsprosessene:

* Lokale ledd kan ha ulikt innhold fra organisasjon til organisasjon. I denne modellen kan lokale ledd være både kommunelag, fylkeslag og regionlag. Det kan også være kontaktpersoner i organisasjoner som ikke har lokale ledd.

Medlemsorganisasjonene nasjonalt er oppdragsgivere og bestemmer hva FFO både skal mene og gjøre. Dette skjer gjennom beslutninger i FFOs formelle organer nasjonalt; kongress, representantskap og hovedstyre. Her besluttes FFOs politikk og organisering. Dette er rammene våre. Dette betyr at medlemsorganisasjonene nasjonalt bestemmer hva FFO både skal mene og gjøre på et overordna nivå. En paraplyorganisasjons demokratiske modell fungerer sånn at FFO nasjonalt tar beslutninger som også gjelder for FFO i fylker og kommuner. I en tradisjonell medlemsorganisasjon kan denne modellen snus. Der fattes beslutningene nasjonalt med bakgrunn i den lokale stemmen.

Selv om FFO nasjonalt legger føringer for arbeidet på fylkesnivået, er det stort handlingsrom. Det er medlemsorganisasjonene i fylket som er det demokratiske grunnlaget for beslutninger i fylkes-FFOs årsmøte. Årsmøtet skal prioritere hva FFO i fylket skal gjøre og mene. Dette skjer i hovedsak gjennom å vedta arbeidsprogram for kommende periode.

Bredt samarbeid i praksis

FFOs program gir rammene for hva FFO på alle nivå skal gjøre og mene. Det vil likevel være saker som kommer på bordet som FFOs program ikke gir et svar på. Noen saker er kun lokale.

I FFOs vedtekter er det ikke krav om konsensus. FFO har likevel et ansvar for å tenke på bredden og ivareta alle organisasjonene. Derfor er det viktig å stille spørsmålet om FFO skal mene noe i alle sammenhenger. I store og viktige saker kan det være vanskelig å ivareta bredden. Det er nødvendig å finne ut hva som forener og hvor uenigheten starter. Som et samarbeidsorgan er vedtak som splitter et dårlig utgangspunkt for å bygge fellesskap. Prosess og samarbeid er det som bør prege arbeidet vårt. Mye som skjer mellom kongresser og årsmøter gjøres gjennom en dialog. Medlemsorganisasjonene kan ofte gå lengre enn FFO i slike saker.

To personer foran en whiteboard med notater. Foto.

3. Fylkes-FFO

Fylkes-FFOs hovedansvarsområde

I vedtektenes §11 er det tydeliggjort hva som er fylkes-FFO hovedansvarsområder;

- interessepolitisk arbeid
- brukermedvirkning i fylkene, inkludert samarbeidet i tilknytning til de regionale helseforetakene og brukermedvirkningsarbeidet i kommuner uten etablerte kommune-FFO
- følge opp eksisterende kommune-FFO og sørge for en gjensidig kommunikasjon mellom fylkes- og kommune-FFO.

Det er dette fylkesstyret skal levere på, og da handler det om å finne gode måter å utøve politikk på, gode prosesser i brukermedvirkningsarbeidet som inkluderer rekruttering, opplæring og oppfølging.

En konkretisering av fylkes-FFOs arbeid gjøres i arbeidsprogrammet som vedtas av årsmøtet. FFOs program, vedtatt på kongressen, gir rammene for fylkes-FFOs arbeidsprogram. FFOs overordnede program konkretiseres ut fra lokale forhold med aktuelle lokale saker og innsatsområder.

Som en støtte til det interessepolitiske arbeid er det utviklet en rekke politiske notater. Disse ligger tilgjengelig på FFO nettsider: https://www.ffa.no/ffo-mener/politiske_notater/

Gjennomgående medlemskap – alle er medlemmer på alle nivå

FFO har gjennomgående medlemskap. Det betyr at alle organisasjonene som er med nasjonalt, 87 i tallet, også er medlemmer i fylket.

I praksis vet vi at det er mange små organisasjoner som verken har lag eller kontaktpersoner i alle fylker. Likevel er det slik at alle som har en oppnevnt kontakt også har alle rettigheter på fylkesplan. Fylkeslag i organisasjonene kan verken melde seg inn etter ut av fylkes-FFO. Dette skjer nasjonalt.

Det samme gjelder også i kommune-FFOene.

Person leser punktskrift. Foto.

FFOs kontingent

Fra 2020 er fylkes-FFOs kontingent inkludert i den kontingenten organisasjonene betaler nasjonalt. Fylkes-FFOs andel av kontingenten blir tilbakeført ut fra en vedtatt modell. Organisasjoner som har betalt kontingent nasjonalt har fulle rettigheter lokalt; d.v.s. at de har stemmerett i formelle organer og kan ha valgbare kandidater til tillitsverv i FFO. Fylkes-FFO skal innen 1. februar varsles dersom det er organisasjoner som ikke har betalt kontingent nasjonalt og dermed ikke har rettigheter.

Medlemskap og geografisk nedslagsfelt

Mens FFO har elleve fylkeslag så er det de færreste organisasjoner som er organisert slik. Noen har fylkeslag som dekker et mindre område, noen har regionlag som dekker et større område. Å få størst mulig deltakelse i arbeidet i fylkes-FFO er viktig. Det er da viktig å finne smidige løsninger for å få organisasjonene med og få et bredt utvalg av gode kandidater til styrene.

Regelen i FFO er at personer som skal representere på møter i fylkes-FFO og være valgbare, må være bosatt i fylket. Det samme gjelder for kommune-FFO. Her gir vedtektene to unntak. Eksempelvis har mange organisasjoner fylkeslag som dekker Oslo og Akershus. Når organisasjonen foreslår kandidater til FFO Oslo åpner vedtektene for at vedkommende som blir foreslått ikke trenger å bo i Oslo. Det viktige er at personen representerer et fylkeslag som også dekker Oslo, dvs har et nedslagsfelt som dekker flere av FFOs fylkeslag.

Det andre unntaket som vedtektene gir gjelder at personer med en naturlig tilknytning til fylket/kommunen kan representere. Personer kan i en periode bo utenfor fylket/kommunen men likevel ha en sterk tilknytning.

Fylkesstyrets ansvar

Fylkesstyret har, sammen med den ansatte, ansvaret med å følge opp fylkesårsmøtets beslutninger samt følge opp de føringene som legges fra FFO nasjonalt.

Når du er valgt inn i et FFO-styre som skal representere bredden av medlemsorganisasjoner, vil du møte andre utfordringer enn de du har møtt i din egen organisasjon.

Fylkeslagets årsmøte har gitt styret stor tillit, og styret har en stor oppgave i å «omsette» viktige grunnlagsdokumenter til praktisk arbeid. Et valgt styre har et helhetlig ansvar for arbeidet i FFO mellom årsmøtene. I dette ligger det også en forventning i at styret opptrer samlet som et forum. I et godt samarbeid vil et styre stå samlet bak det som legges fram av saker til ledermøter og årsmøter. For den enkelte styremedlem er det viktig å være bevisst på egen rolle. Er du medlem av styret så representerer du styret i formelle organer i FFO med mindre du har reservert deg aktivt i enkeltbeslutninger. Å skifte hatt under vegs er uryddig og gjør samarbeidet vanskelig. Et styre har selvsagt lov å skifte mening, men da er det styret som helhet som gjør det.

FFOs vedtekter er et godt verktøy i styrearbeidet. I § 5 omtales FFOs årsmøte. Det er styret som innkaller til årsmøtet og som innstiller i alle saker unntatt valg. Her har valgkomiteen et selvstendig ansvar selv om styret har et ansvar i å tilrettelegge for valgkomiteen og skaffe fram nødvendig informasjon. Valgkomiteens arbeid omtales i § 7. I § 9 omtales styret sitt formelle ansvar.

Som et verktøy i styret sitt arbeid kan det utarbeides en egen styreinstruks. En styreinstruks på bygge på det som klargjøres gjennom vedtektene og være en konkretisering som passer for det enkelte fylkes-FFO. **Eksempel på styreinstruks**

Personvern

Som tillitsvalgt i FFO eller som brukerrepresentant vil du kunne få kjennskap til sensitive personopplysninger eller komme til å behandle personopplysninger. Da gjelder regler om taushetsplikt og regler om hvordan personopplysninger skal behandles.

Får du i egenskap av ditt tillitsverv betrodd personsensitive opplysninger, for eksempel diagnose eller at en person er i en vanskelig livssituasjon, må personen gi sitt samtykke til at du går videre med opplysningene.

Skal du innhente og behandle personopplysninger, for eksempel i forbindelse med innkalling til kurs, skal personopplysningene slettes når formålet med innhentingen av dem har opphørt. **Du kan lese mer om personvern i organisasjonene på Frivillighet Norge sin hjemmeside.**

Ansvarsdelingen i styret

Noen posisjoner velges på årsmøtet mens et styre også må fordele oppgaver og ansvar til øvrige styremedlemmer.

Årsmøtet velger leder, nestleder, styremedlemmer og varamedlemmer samt valgkomité. Utover de posisjonene som er valgt på årsmøtet står styret står fritt i å konstituere de rollene som hvert fylkesstyre har behov for. Økonomi er eksempel på et område det er viktig at styret har et helhetlig ansvar. Det er likevel ikke til hinder for at styret kan velge seg en økonomiansvarlig dersom det vil være et behov for det. Slike behov kan variere fra fylke til fylke.

Det er positivt med styremedlemmer med ekstra interesse og kompetanse på enkelte områder.

Uavhengig av om styret konstituerer seg ved å gi styremedlemmer særskilte hovedansvarsområder er det fornuftig at et styre kartlegger både interesse og kompetanse når ansvar og oppgaver skal fordeles. Noen kan mye om skole. Andre har mye erfaring med universell utfordring. Noen har gode og nyttige nettverk og andre igjen har mye erfaring med brukermedvirkning. Kan hende det er lurt at kurs og opplæring er en oppgave som et styremedlem kan ha et spesielt ansvar for?

Som verktøy har vi Sjekkliste for kompetansekartlegging i styret

Ansvarsdeling i et styre må ikke føre til ansvarsfraskrivelse.

I vedtektenes §9 omtales at arbeidsutvalg kan opprettes der det er hensiktsmessig.

Å opprette et arbeidsutvalg (AU) kan være en effektiv og hensiktsmessig måte å organisere styrearbeid på. Leder og nestleder bør inngå i et evt. arbeidsutvalg. Et styre kan opprette AU, men trenger ikke. For å sikre et godt og inkluderende samarbeid i styret er det viktig at AU ikke får for stort mandat. Dess flere som er innenfor, dess mindre innvirkning har de som er utenfor. Derfor er sammensetning og størrelse viktig.

Styret kan også opprette arbeidsgrupper og utvalg. Noen fylker har faste utvalg som blir oppnevnt etter forslag fra organisasjonene. En mulighet er at en fra styret leder utvalget. Det kan også opprettes ad. hoc-utvalg med et helt klart og tidsavgrenset mandat.

To personer slår hendene mot hverandre som en "high five". Foto.

Møte rundt et bord. Profil av kvinne i fokus. Foto.

4. Den/de ansatte i fylket

I §10B i FFOs vedtekter står følgende om sekretariatet i fylkene:

Det er et FFO-sekretariat i hvert fylke. I fylker der det er sekretariat med ansatte, er disse nasjonalt ansatt.

Sekretariatets oppgave er å forberede sakene for å iverksette beslutningene vedtatt av fylkes-FFOs organer og av FFO nasjonalt.

Nasjonal ansettelse i FFO

Fra 2018 ble alle FFOs fylkessekretærer nasjonalt ansatt. Nasjonal ansettelse gjelder også for andre ansatte i fylkene. Dette betyr at FFO nasjonalt ansetter, har arbeidsgiveransvaret og personalansvaret.

Alle ansatte i fylkes-FFO har egen stillingsbeskrivelse, og det foreligger en tjenesteavtale mellom fylkes-FFO og FFO nasjonalt. Dokumentene skal være tilgjengelige og skal gjøres kjent for styret. Dokumentene viser hvilke forpliktelser både FFO nasjonalt og FFO i fylket har.

Det formelle i arbeidsforholdet kan oppsummeres slik:

- Både fylkes-FFO og FFO nasjonalt har ansvar for arbeidsmiljøet.
- Det er personalansvarlig i FFO nasjonalt som er nærmeste samarbeidspartner når det gjelder fylkessekretærens arbeidsforhold.
- Fylkessekretærens arbeidsoppgaver er beskrevet i en stillingsinstruks. Stillingsprosent og lønn er beskrevet i en arbeidsavtale som FFO nasjonalt har ansvaret for.
- FFOs generalsekretær er fylkessekretærens formelle arbeidsgiver. FFOs generalsekretær har ansvar for nyansettelse av fylkessekretær (i nært samarbeid med leder i fylkes-FFO) og arbeidsbetingelser som lønn og arbeidstid.
- Fylkessekretæren har årlig medarbeidersamtale med personalansvarlig i FFO nasjonalt.

Smilende mann på kontor. Foto.

Samarbeidet mellom styret og den/de ansatte

Fylkessekretæren skal tilrettelegge for styret sitt arbeid og følge opp styrets vedtak. For å sikre gode styrediskusjoner er det naturlig at fylkessekretæren utreder saker og fremmer forslag til vedtak for styret. Styreleder har et spesifikt ansvar, sammen med fylkessekretæren, i å forberede og løfte fram saker for styret.

Selv om det formelle ansvaret for ansatte i fylkene ligger til FFO nasjonalt kan det være fylkesleder og fylkesstyret som er tettest på i det daglige arbeidet. Dersom det skulle oppstå utfordringer i samarbeidet mellom fylkessekretær og leder i fylkes-FFO og/eller styret, eller det er uenighet, skal dette tas opp med personalansvarlig i FFO nasjonalt. Forholdet skal ikke diskuteres i styret. Det er viktig å kunne løse opp i slike utfordringer raskt. For både ansatte og fylkesstyre er det åpne linjer til personalansvarlig i FFO nasjonalt.

5. Samarbeid og kultur

Kulturer som skal forenes

Å arbeide i en medlemsorganisasjon og i et fylkesstyre i FFO er på mange måter forskjellig og det har forskjellig fokus. Ulikheter er det også organisasjoner imellom. Der er derfor klokt å bruke tid på å etablere et godt samarbeid. Dette gjelder for FFO som helhet. Organisasjoner som over tid har funnet sin måte løse oppgavene på har naturlig nok utviklet en kultur på at «slik gjør vi det hos oss» Å ha hver vår kultur fungerer dårlig i et samspill.

Struktur og demokrati handler ofte om spilleregler. Å skape felles forståelse for situasjonen og felles spilleregler forebygger uenighet. Om grunnleggende prinsipper for demokrati er lik i medlemsorganisasjonene kan praksis ofte være ulik. I FFO-samarbeidet trenger vi rausket i måten å løse oppgavene på. Samtidig er det viktig å akseptere flertallsbeslutninger når de tas. Omkamper kan være demotiverende og hemmende for arbeidet.

Å fremme samarbeid

Vi støtter oss ofte til hva som er «god organisasjonsskikk». Begrepet brukes ofte, men kan også være diffust. Vedtektene kan være klargjørende i formelle sammenhenger. Samarbeidet ellers handler om hvordan vi oppfører oss overfor hverandre i et organisasjonssamarbeid. Hvordan snakker vi sammen og hvordan finner vi den gode tonen selv om vi er uenige? Hvordan formulerer vi oss skriftlig? Det er lett å trykke på sendknappen på e-posten når uenigheter oppstår. Å være løsningsorientert framfor å la saker eskalere er en god regel. Det er i første omgang sjelden lurt å involvere flere enn de som er berørt. Hvordan vi kommuniserer handler om hva vi sier, hva vi skriver og hva vi gjør.

Gjennom sosiale medier er det kort vei til å mene. Det er viktig å bruke slike kanaler på en klok måte. FFO har utarbeidet egne retningslinjer for bruk av sosiale medier. **Disse finner dere her.**

Uenigheter knyttet til interessepolitiske spørsmål er ofte lettere å håndtere enn rene organisasjonsspørsmål. Det er sjelden store interessepolitiske motsetninger i FFO.

Etiske retningslinjer i FFO

FFOs kongress har vedtatt **etiske retningslinjer** for arbeidet. Dette er retningslinjer som forplikter hele FFO. Disse handler om god organisasjonsskikk og hvordan vi oppfører oss overfor hverandre. Personlig adferd, integritet og interessekonflikt og varsling er hovedoverskrifter. Retningslinjene er nokså like det andre organisasjoner har.

En inkluderende paraply – hvordan får vi det til?

FFO skal motarbeide alle former for diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse, vi krever anerkjennelse av alle menneskers likeverd, lik rett og like muligheter. Når vi krever mye av andre må vi som fellesskap inkludere slik vi krever at andre skal gjøre. Her har vi alle mye å lære.

«På seg sjøl kjenner man andre» er et kjent begrep. I FFO er det mange grupper med ulike tilretteleggingsbehov og organisasjonene har stor kompetanse på hva som kreves for å sikre god tilrettelegging for de ulike gruppene. Spørsmålet er hvor godt vi kjenner hverandre på tvers av organisasjoner. Forstår vi andre sine behov ut fra egne erfaringer?

Forståelse og kompetanse trenger ikke å være det samme. Kunnskap om hvordan vi skal være inkluderende overfor andre kommer ikke av seg selv. Vi trenger alle å bli påmint hva som er viktig for at det skal fungere godt for alle. Det som oppleves som «bagateller» kan være avgjørende for at alle blir inkludert. Det er lett å glemme, og det handler ikke om vond vilje.

I medlemsorganisasjonene kan kanskje erfaringene og utfordringene være mer like, og kanskje er det nettopp det vi søker i en medlemsorganisasjon. Noen som kan forstå oss uten av vi forklarer, noen som har vært igjennom det samme som oss.

I FFO vil vi møte mange som har samme mål og felles interesser, men vi kan og møte større mangfold der folk gjerne har helt andre erfaringer og utfordringer enn vi sjøl. I FFO trenger vi derfor kompetanse på å ivareta bredden av inkluderingsbehov. Dette er kunnskap som er viktig i samarbeidet internt i fylkestyret og for arrangement fylkes-FFO har ansvaret for

Som verktøy har vi en Sjekkliste for tilretteleggingsbehov i FFO-samarbeide

To personer, èn av dem med dysmeli, og en hjerteformet kjærlighet på pinne. Foto.

6. Planarbeid i FFO

God planlegging er viktig for å oppnå resultater. Det handler om hvilke saker som skal prioriteres og hvordan arbeidet skal gjennomføres. Det handler også om bruken av ressursene som er tilgjengelig, ansvars- og arbeidsdeling, tidfesting av tiltak m.v.

Konkretisert arbeidsprogram for fylkes-FFO er det viktigste verktøyet i prioriteringen. Planarbeidet må sikre at både prioriterte saker og løpende aktivitet blir ivaretatt. Det er derfor viktig at det er en møte- og tiltaksplan i tillegg til arbeidsprogrammet.

Konkretisert arbeidsprogram

Årsmøtet i fylkes-FFO vedtar et program. Dette er ifølge vedtektene et konkretisert program for kommende periode. Konkretisert program betyr at det tar utgangspunkt i **FFOs toårige program som er vedtatt av FFOs kongress**. FFOs program er overordna og derfor er det nødvendig at fylkes-FFO konkretiserer dette ut fra situasjonen i det enkelte fylke. Interessepolitikk, brukermedvirkning og møteplasser er de tre første og viktigste områdene i FFOs strategiske plan. Strategien er også nyttig å støtte seg til i arbeidet med konkretisert program. Å finne et passende konkretiseringsnivå slik at programmet er et godt verktøy i arbeidet samtidig som det ligger fleksibilitet til å manøvrere seg for å kunne ta saker på kort varsel, er viktig. For å være en samfunnsaktør behøves det ressurser og beredskap på å «ta saker» når de dukker opp.

Møte- og tiltaksplan

En møte- og tiltaksplan vil ha en mal som kan kopieres fra år til år. Det er samtidig viktig at den gir rom for konkretiserte tiltak årsmøtet har vedtatt.

Å lage en møteplan for resten av året bør stå på agendaen på første møte i et nyvalgt styre. Møtedatoene kan inngå i et årshjul eller en kalender som inneholder både arrangement, større arbeidsoppgaver/tiltak og frister av ulikt slag. Eksempler på planer og frister som kan inngå i en kalender er:

Oversikt over søknads- og rapporteringsfrister. I tillegg til søknadsfristene til helseforetak og fylkeskommunen er det også faste frister blant andre relevante tilskuddsytere, eks Stiftelsen Dam

Oversikt over frister fastsatt i vedtektene; eks. frist for å avholde årsmøte, valgkomiteens arbeid

Beskrivelser av ulike arrangement og handlinger. Dette kan være årsmøte og ledermøte, men også årlige konferanser, tema/nettverksmøter, samarbeidsmøter med andre fylker, brukeropplæring m.v.

Jente med megafon. Flere mennesker i bakgrunnen. Foto.

Valgkamp og kampanjer samt arrangement og handlinger i tilknytning til det. De årene det er valg er det en felles satsing nasjonalt og i fylkene, og det utvikles gjerne felles materiell for bruk. Utenom valgperioder initieres det kampanjer som setter lys på viktige områder for oss, og her forventes det at fylkes-FFO bidrar i påvirknings- og synlighetsarbeid. Eksempel på FFOs kampanjer er å finne på [FFOs nettsider](#).

Nærbilde av person som holder en penn og trykker på kalkulator. Foto.

7. Økonomiarbeidet

Fylkes-FFO som egne juridiske enheter med ansvar for egen økonomi

FFOs vedtekter slår fast at FFO i fylker og kommuner er egen juridisk enhet med eget organisasjonsnummer, og har ansvaret for egen økonomi innenfor rammene av vedtak i FFOs kongress og hovedstyre. (§5B, pkt 4e)

For å være en egen juridisk enhet kreves det å være registrert i Brønnøysundregistrene. Enhetsregistret er det første en møter, men som frivillig organisasjon som mottar momskompensasjon og andre tilskudd er det i tillegg nødvendig å være registrert i Frivillighetsregisteret. Ved registrering i Enhetsregisteret blir organisasjonen tildelt et organisasjonsnummer.

Å være en egen juridisk enhet betyr ikke at fylkes-FFO har full frihet til å ta enhver beslutning. For alle ledd i FFO er det vedtektene som gir rammer og føringer for hvor stor selvstendighet fylkes- og kommune-FFO har. I tillegg er alle forpliktet til å følge FFOs program og strategisk plan som er vedtatt av FFOs kongress samt andre vedtak som fattes av FFOs kongress og hovedstyre i henhold til FFOs vedtekter.

Når fylkes-FFO er ansvarlig for egen økonomi betyr dette å skaffe inntekter til å drifte fylkeslaget. Dette inkluderer nødvendige midler til ansatt personell selv om disse er ansatt nasjonalt. De som arbeider i fylkes-FFOene er ansatt i FFO nasjonalt, men det er fylkes-FFO som avgjør antall ansatte og evt. stillingsstørrelser.

Økonomistyring generelt og FFOs regnskapsinstruks

Styret har et kollektivt ansvar for fylkes-FFOs økonomi. I tillegg til de føringer som vedtektene gir, er det også laget en egen regnskapsinstruks som er vedtatt i FFOs hovedstyre. Instruksen har som hensikt å beskytte både fylkessekretær og fylkesstyre samt sikre rutiner som gir grunnlag for en tilfredsstillende regnskapsmessig kontroll med fylkes-FFOs midler.

Vedtektene slår fast hvilke saker som skal til behandling på årsmøtet. Årsmøtet skal bl.a.:

Vedta budsjett for inneværende år, inkludert fastsettingen av eventuelt honorar og godtgjørelser til FFOs tillitsvalgte. (§ 9B, pkt 4e)

Det er et viktig prinsipp at overordnet organ fatter beslutninger om økonomiske betingelser for styreverv. Et styre kan ikke fastsette sin egen godtgjørelse.

Videre slår vedtektene fast at Styret kan fastsette retningslinjer for dekning av tapt arbeidsinntekt. (§5B, pkt 4e). Dette gjelder for andre enn styret der det evt. måtte være aktuelt å godtgjøre for tap av arbeidsinntekt i forbindelse med en aktivitet i eller for fylkes-FFO.

Det kan komme situasjoner der det er behov for å leie inn ressurser for konkrete oppdrag i en periode. Vedtektene setter også grenser for styremedlemmers rolle her:

Når tillitsvalgte i en periode påtar seg lønnet oppdrag i FFO der FFO er arbeidsgiver, må vedkommende tre ut av den tillitsvalgte posisjonen i perioden. (§5B, pkt 4e)

Selv om fylkene har ansvar for å skaffe inntektene kan ikke midlene brukes utenfor formålet:

FFOs midler skal brukes til å fremme fellesskapets formål. FFO kan ikke gi økonomisk støtte til enkeltpersoner og organisasjoner eller til andre utenforliggende formål. (§5B, pkt 4e)

FFOs regnskapsinstruks gir ytterligere hjelp til god økonomistyring.

Noen viktige hovedpunkter fra instruksene:

- Alle bilag og transaksjoner skal godkjennes av to personer.
- Fylkes-FFO skal ha ekstern regnskapsfører og ekstern revisor.
- Styret bør en gang i året gå gjennom og vedta hvem som skal ha hvilke oppgaver/ fullmakter når det gjelder godkjenninger av bilag og transaksjoner i nettbank.

FFOs regnskapsinstruks finner dere her.

Omdømme og fornuftig pengebruk

Vedtekter og regnskapsinstruks er gode verktøy for å håndtere fylkes-FFOs økonomi på en god og forsvarlig måte. I tillegg er det alltid viktig å stille spørsmål ved hva som er fornuftig å bruke penger på og hva som best støtter opp om formålet til FFO. Budsjettet som er vedtatt legger føringer, men det gir også muligheter til å prioritere. Da gjelder det å prioritere fornuftig.

Omdømme og fornuftig pengebruk henger nøye sammen. Pengebruk og prioriteringer som skaper oppmerksomhet kan lett gi et negativt omdømme. FFO drives i hovedsak av offentlige midler og det skal rapporteres i tråd med formålet til ulike ordninger. Derfor ligger det et ekstra stort ansvar i å tenke på hva som er forsvarlig. Et omdømme tar lang tid å bygge opp samtidig som det går fort å rive ned. **FFOs etiske retningslinjer** gir også viktige føringer for å unngå situasjoner noen kan stille spørsmål om i ettertid.

Inntektskilder for fylkes-FFO

Det er stor ulikhet i rammevilkårene i de enkelte fylkene. Størrelsen på bevilgninger fra helseforetak og fylkeskommuner er avgjørende for hvilket driftsnivå som er mulig. Å sikre et godt driftsgrunnlag er en kontinuerlig jobb. Å investere tid i gode søknader kan gi litt ekstra. Samtidig er det lurt å tenke andre tilskuddsmuligheter enn de «faste».

FFO er medlem i Stiftelsen Dam og har muligheter til å søke fra ulike ordninger. Dette er ordninger som er åpne for fylkes-FFO, men søknader må gå gjennom FFO nasjonalt. Oversikt over de ulike ordningene finner dere her.

FFO er også assosierte medlemmer av Studieforbundet Funkis. Dette gir muligheter til å få tilskudd til kursvirksomhet som gjennomføres i løpet av året. Mer om Studieforbundet Funkis og tilskuddsmuligheter finner dere her

8. Andre nyttige verktøy

Frivillighet Norge - Organisasjonshåndboka

Frivillighet Norge - Elleve anbefalinger for godt styresett

Studieforbundet Funkis - Oversikt over studieplaner

MEDLEMSORGANISASJONER 2021

ADHD Norge
Afasiforbundet i Norge
Alopeciaforeningen
Autismeforeningen i Norge
Barnekreftforeningen
Bipolarforeningen
Blærekreftforeningen
CarciNor
Cerebral Parese-foreningen
Debra Norge
Den norske PKU-forening
Diabetesforbundet
Dysleksi Norge
Epilepsiforbundet
Forbundet Tenner og Helse
Foreningen for autoimmune leversykdommer
Foreningen for Bardet-Biedl Syndrom
Foreningen for Blødere i Norge
Foreningen for el-overfølsomme
Foreningen for Fragilt X-syndrom
Foreningen for Hjertesyke Barn
Foreningen for Kroniske Smertepasienter
Foreningen for Muskelsyke
Foreningen VCFS DiGeorge Syndrom
Gynkreftforeningen
HivNorge
Hjernesvulstforeningen
Hodepine Norge
Hørselshemmedes Landsforbund
Iktyoseforeningen i Norge
Klinefelterforeningen i Norge
Landsforb.for komb. syns-og
hørselshemmede/døvblinde
Landsforbundet for utviklingshemmede
og pårørende
Landsforeningen for Huntingtons sykdom
Landsforeningen for Nyrepasienter og
Transplanterte
Landsforeningen for Overvektige
Landsforeningen for Prader-Willis syndrom
Landsforeningen for pårørende innen psykisk
helse
Landsforeningen mot Fordøyelsesykdommer
Landsforeningen We shall overcome (WSO)
Leverforeningen
LHL, Landsforeningen for hjerte- og lungesyke
Marfanforeningen
Mental Helse
Momentum
Morbus Addisons Forening
Multippel Sklerose Forbundet i Norge
Munn- og halskreftforeningen
Norges Astma- og allergiforbund
Norges Blindeforbund
Norges Døveforbund
Norges Fibromyalgi Forbund
Norges ME-forening
Norges Parkinsonforbund
NORILCO – Norsk forening for stomi,
reservoar og mage- og tarmkreft
Norsk Craniofacial Forening
Norsk Dysmeliforening
Norsk Dystoniforening
Norsk Forbund for Svaksynte
Norsk Forening for Analatresi
Norsk forening for cystisk fibrose
Norsk Forening for Ehlers-Danlos Syndrom
Norsk Forening for Nevrofibromatose
Norsk Forening for Osteogenesis Imperfecta
Norsk forening for personer med urologiske
sykdommer og in-kontinens (NOFUS)
Norsk Forening for Slagrammede
Norsk Forening for Tuberøs Sklerose
Norsk Glaukomforening
Norsk Hemokromatoseforbund
Norsk Immunsviktforening
Norsk Interesseforening for Kortvokste
Norsk Interesseforening for stamming
og løpsk tale
Norsk lymfødem- og lipødemforbund
Norsk MO- og Olliersforening
Norsk Osteoporoseforbund
Norsk Revmatikerforbund
Norsk Tourette Forening
Personskadeforbundet LTN
Prostatakreftforeningen
Psoriasis- og eksemforbundet
Ryggforeningen i Norge
Ryggmargsbrokk – og Hydrocephalusforeningen
Rådgivning om spiseforstyrrelser
Stoffskifteforbundet
Søvnforeningen
Turner Syndromforeningen Norge
Voksne med medfødt hjertefeil